

ВІДГУК

офіційного опонента доктора економічних наук, професора

Анісімової Ольги Миколаївни, на дисертаційну роботу

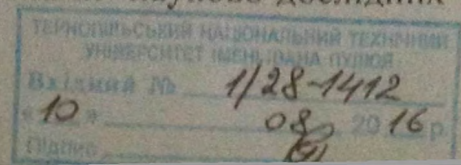
Ясінецької Ірини Анатоліївни «Постконфліктні механізми управління та інструментарій організації ресурсоощадною роботою в умовах переробних підприємств», поданої на здобуття наукового ступеня доктора економічних наук за спеціальністю 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності)

Актуальність теми дослідження

Сучасне динамічне ринкове середовище обумовлює необхідність удосконалення та розвитку наукових положень щодо ресурсоощадності, формування і використання ресурсного забезпечення, яке здатне підвищити конкурентоспроможності та ефективності діяльності підприємств. Достатнє ресурсне забезпечення та ресурсоощадність спроможні формувати умови для виробництва конкурентоспроможної продукції, що набуває особливої важливості в умовах євроінтеграції економіки України. Тому виникає об'єктивна необхідність у вирішенні важливої наукової проблеми, яка має практичну спрямованість для розвитку як переробної промисловості, так і окремих переробних підприємств і полягає у формуванні новітнього теоретичного, методологічного і методичного забезпечення ресурсоощадності переробних підприємств, яка є підґрунтям ведення ефективної діяльності суб'єктів господарювання в постконфліктних умовах.

Недостатній рівень теоретичного, методологічного, методичного розроблення підходів до управління ресурсоощадністю переробних підприємств в постконфліктних умовах зумовлює доцільність подальших досліджень у даному напрямі, що обумовлює актуальність теми дисертаційної роботи Ясінецької І. А.

Тема дисертації тісно пов'язана з планами науково-дослідних робіт

Тернопільського національного технічного університету імені Івана Пулюя Міністерства освіти і науки України, а саме двома науковими темами, за якими розроблено фундаментальні пропозиції ресурсоощадної діяльності в умовах переробних підприємств з позиції активізації Євроінтеграційних процесів у постконфліктний період та підготовлено рекомендації з формування системи управління та інструментарій організації ресурсоощадною роботою в умовах переробних підприємств у контексті підвищення рівня ефективності та конкурентоспроможності виробництва, матеріали яких містять суттєві методичні підходи і рекомендації, які стосуються підвищення обґрунтованості стратегічних і тактичних рішень з модернізації, технічного переоснащення і технологічних змін для забезпечення ресурсоощадного розвитку переробних підприємств. Здійснено моделювання процесу підвищення ефективності виробництва від впровадження інноваційних ресурсоощадних технологій відповідно до Європейських вимог в постконфліктних умовах переробних підприємств. Суттєвий науковий доробок, представлений у матеріалах означених науково-дослідних робіт, підтверджує актуальність тематичної спрямованості дисертації.

Ступінь обґрунтованості та достовірності наукових положень, висновків і рекомендацій дисертації

Обґрунтованість основних наукових положень дисертації, отриманих результатів, висновків, рекомендацій підтверджується коректним використанням адекватних предмету та об'єкту загальнонаукових і спеціальних методів дослідження, а саме: методологічного апарату теорії систем, що передбачив використання структурно-функціонального аналізу системи менеджменту підприємств, методів: гносеологічного аналізу – історичного, аналітичного, логічного, узагальнення, декомпозиції, наукової абстракції та економіко-математичного моделювання, економіко-статистичного й порівняльного аналізу, групування, експертних оцінок, узагальнення,

абстрактно-логічного аналізу. Розмаїття наведених методик забезпечило багатовекторність та комплексність отриманих науково-практичних результатів дослідження.

Обґрунтованість висновків і пропозицій підтверджується їх базуванням на результатах ґрунтованого аналізу значної кількості фундаментальних і новітніх наукових праць вітчизняних і зарубіжних вчених з проблеми визначення та управління ресурсоощадністю переробних підприємств, які базуються на концептуальних положеннях економічної теорії, еволюційної теорії та теорії управління.

Це дозволило дисертанту отримати достовірні та обґрунтовані наукові результати концептуального і методологічного значення, які доведені до рівня методичних узагальнень і можуть використовуватися при вирішенні практичних виробничих завдань.

Достовірність отриманих у дисертації результатів підтверджується опрацюванням значного обсягу статистичних даних, апробацією основних положень та результатів дослідження на 9 міжнародних науково-практичних конференціях, впровадженням результатів дослідження в органах регіонального управління при підготовці Стратегії регіонального розвитку Хмельницької області на 2011-2020 рр. та проектів Плану реалізації Стратегії регіонального розвитку Хмельницької області на 2015-2017 рр. і Програми соціально-економічного розвитку Хмельницької області на 2015 р., їх впровадженні та уточненні на основі розроблення супровідних документів з їх реалізації використанням на переробних підприємствах та у навчальному процесі Тернопільського національного технічного університету імені Івана Пулюя при підготовці магістрів за спеціальностями напряму «Менеджмент». Це дозволяє визнати результати дослідження Ясінецької І. А. достовірними та обґрунтованими.

Наукова новизна, представлена у дисертації, її основні наукові

абстрактно-логічного аналізу. Розмаїття наведених методик забезпечило багатовекторність та комплексність отриманих науково-практичних результатів дослідження.

Обґрунтованість висновків і пропозицій підтверджується їх базуванням на результатах ґрунтованого аналізу значної кількості фундаментальних і новітніх наукових праць вітчизняних і зарубіжних вчених з проблеми визначення та управління ресурсоощадністю переробних підприємств, які базуються на концептуальних положеннях економічної теорії, еволюційної теорії та теорії управління.

Це дозволило дисертанту отримати достовірні та обґрунтовані наукові результати концептуального і методологічного значення, які доведені до рівня методичних узагальнень і можуть використовуватися при вирішенні практичних виробничих завдань.

Достовірність отриманих у дисертації результатів підтверджується опрацюванням значного обсягу статистичних даних, апробацією основних положень та результатів дослідження на 9 міжнародних науково-практичних конференціях, впровадженням результатів дослідження в органах регіонального управління при підготовці Стратегії регіонального розвитку Хмельницької області на 2011-2020 рр. та проектів Плану реалізації Стратегії регіонального розвитку Хмельницької області на 2015-2017 рр. і Програми соціально-економічного розвитку Хмельницької області на 2015 р., їх впровадженні та уточненні на основі розроблення супровідних документів з їх реалізації використанням на переробних підприємствах та у навчальному процесі Тернопільського національного технічного університету імені Івана Пулюя при підготовці магістрів за спеціальностями напряму «Менеджмент». Це дозволяє визнати результати дослідження Ясінецької І. А. достовірними та обґрунтованими.

Наукова новизна, представлена у дисертації, її основні наукові

положення, висновки та рекомендації

Дисертаційна робота Ясінецької І. А. має традиційну архітектуру: складається зі вступу, п'яти розділів основної частини, висновків, списку використаних джерел, додатків.

Найбільш суттєві теоретичні, методологічні, методичні результати дисертації, які містять положення наукової новизни, можна традиційно розподілити на три наукові рівні. До першого, який містить вперше доведені, обґрунтовані й розроблені положення, доцільно віднести таке.

1. Доведено й сформовано методологічні підходи до формування організаційно-економічного механізму управління ресурсоощадною діяльністю переробних підприємств, що ґрунтуються на синтезі соціально-економічної та екологічної ефективності переробних підприємств, забезпечуючи цим самим сталий розвиток переробної галузі в умовах глобалізаційних процесів та адаптації переробного виробництва до Європейських вимог у постконфліктних умовах (с.67-68);

2. Обґрунтовано наукову методологію оцінки збитків переробних підприємств від зносу основних засобів при їх незбалансованому використанні, в основі якої є визначення енергомісткості та вартості еквівалентної кількості відновлення основних засобів, а також величини збитків, зумовлених погіршенням їх продуктивних властивостей (с.166-198);

3. Розроблено модель функціонування ресурсоощадного організаційно-економічного механізму в умовах різногалузевої належності переробних підприємств, що дозволяє оптимізувати використання ресурсів і є основою впровадження інноваційних, ресурсоощадних технологій у системі переробних підприємств (с.386-410);

Другий науковий рівень складають результати, що містять суттєві удосконалення. До їх складу доцільно віднести такі.

1. Удосконалення методологічних підходів та спосіб визначення втрат від неефективного використання ресурсів, в основі яких, на відміну від

загальноприйнятих, лежать заходи з попередження деструктивних явищ у життєдіяльності переробних підприємств й недопущення подальшого розвитку кризових явищ виробництва та їх деградації (с.39-51);

2. Удосконалення методики моніторингу та аналізу використання ресурсів переробних підприємств, який, на відміну від існуючих, доповнено з метою удосконалення процесу показниками ресурсоемності та коефіцієнтом ефективності використання ресурсного потенціалу (с.118-139);

3. Уточнення концептуальних підходів щодо страхування переробних підприємств від збитків та впливу надзвичайних ситуацій природного і техногенного походження та ін., які, на відміну від існуючих, враховують вітчизняний та зарубіжний досвід, інтереси інвесторів при вкладанні коштів в інвестиційні проекти лише за умови отримання належного страхового захисту (с.280-303);

Третій рівень наукової новизни складають розроблені положення, що розвивають теоретико-практичні пропозиції з досягнення ресурсоощадності переробних підприємств. Їх сутність і відмінності полягають у такому.

1. Дістали подальшого розвитку принципи формування напрямів організації ресурсоощадної діяльності переробних підприємств у постконфліктних умовах, в основі яких, на відміну від інших, є системність, комплексність, цілісність, довгострокова перспектива, нормативність, взаємовідповідальність, інформаційність, врахування вартості упущених можливостей, платність, економічне стимулювання, відшкодування збитків, «забруднювач сплачує» (с. 80-118);

2. Уточнено методичні положення визначення амортизаційних відрахувань на капітальні вкладення з метою акумулювання коштів, що, будуть спрямовані на підвищення продуктивності діяльності переробних підприємств (с. 140-163);

3. Обґрунтовано шляхи досягнення еквівалентності обміну між продукцією сільського господарства і промисловості, що активізує

надходження коштів в аграрний сектор (с.52-77);

4. Розвинуто регуляторний механізм управління та організації ресурсоощадною діяльністю переробних підприємств, що, на відміну від існуючих, забезпечує підвищення відповідальності й адекватності відшкодування заподіяних збитків (с.280-303);

5. Дістали подальшого розвитку концептуальні положення розвитку організації ресурсоощадної діяльності переробних підприємств з використанням інноваційних технологій, які відрізняються тим, що дозволяють підвищувати продуктивність виробництва і якість продукції (с.224-249).

Теоретичне та практичне значення результатів дослідження

Викладені у дисертації положення мають теоретичне та практичне значення. Вони розвивають теоретичне підґрунтя сучасного бачення сутності ресурсоощадності переробних підприємств в постконфліктних умовах, створення умов для її забезпечення на основі управління та використання ощадного використання ресурсів. Наукові положення, які характеризуються науковою новизною, є суттєвим внеском у теорію ресурсоощадності, розвивають положення теорії фірми, щодо ощадного використання ресурсів.

Особливий науковий інтерес мають такі теоретичні здобутки дисертації: вперше обґрунтовано наукову методологію оцінки збитків переробних підприємств від зносу основних засобів при їх незбалансованому використанні, в основі якої є визначення енергомісткості та вартості еквівалентної кількості відновлення основних засобів, а також величини збитків, зумовлених погіршенням їх продуктивних властивостей (с. 166-198); вперше розроблено модель функціонування ресурсоощадного організаційно-економічного механізму в умовах різногалузевої належності переробних підприємств, що дозволяє оптимізувати використання ресурсів і є основою впровадження інноваційних, ресурсоощадних технологій у системі переробних підприємств (с. 386-410); удосконалено методику моніторингу та аналізу

використання ресурсів переробних підприємств, який, на відміну від існуючих, доповнено з метою удосконалення процесу показниками ресурсоемності та коефіцієнтом ефективності використання ресурсного потенціалу (с. 118-139); удосконалено концептуальні підходи щодо переробних підприємств від збитків та впливу надзвичайних ситуацій природного і техногенного походження та ін., які, на відміну від існуючих, враховують вітчизняний та зарубіжний досвід, інтереси інвесторів при вкладанні коштів в інвестиційні проекти лише за умови отримання належного страхового захисту (с. 280-303); принципи формування напрямів організації ресурсоощадної діяльності переробних підприємств у постконфліктних умовах, в основі яких, на відміну від інших, є системність, комплексність, цілісність, довгострокова перспектива, нормативність, взаємовідповідальність, інформаційність, врахування вартості упущених можливостей, платність, економічне стимулювання, відшкодування збитків, «забруднювач сплачує» (с. 80-118); методичні положення визначення амортизаційних відрахувань на капітальні вкладення з метою акумулювання коштів, що, будуть спрямовані на підвищення продуктивності діяльності переробних підприємств (с. 140-163).

Теоретичне значення виділених положень підтверджується їх використанням в навчальному процесі підготовки фахівців Тернопільського національного технічного університету імені Івана Пулюя при викладанні дисциплін: «Інноваційний менеджмент», «Управління потенціалом підприємства», «Стратегічний менеджмент», «Підприємництво» (довідка від 30.09.2015 № 2/28-2805).

Практичне значення мають: вперше сформовано методологічні підходи до формування організаційно-економічного механізму управління ресурсоощадною діяльністю переробних підприємств, що ґрунтуються на синтезі соціально-економічної та екологічної ефективності переробних підприємств, забезпечуючи цим самим сталий розвиток переробної галузі в умовах глобалізаційних процесів та адаптації переробного виробництва до

Європейських вимог у постконфліктних умовах (с. 67-68); удосконалено методологічні підходи та спосіб визначення втрат від неефективного використання ресурсів, в основі яких, на відміну від загальноприйнятих, лежать заходи з попередження деструктивних явищ у життєдіяльності переробних підприємств й недопущення подальшого розвитку кризових явищ виробництва та їх деградації (с. 39-51); удосконалено регуляторний механізм управління та організації ресурсоощадною діяльністю переробних підприємств, що, на відміну від існуючих, забезпечує підвищення відповідальності й адекватності відшкодування заподіяних збитків (с. 280-303); розроблено концептуальні положення розвитку організації ресурсоощадної діяльності переробних підприємств з використанням інноваційних технологій, які відрізняються тим, що дозволяють підвищувати продуктивність виробництва і якість продукції (с. 224-249).

Практичне значення наукових розробок, висновків і рекомендацій дисертації підтверджується документами про їх використання у практичній діяльності Департаменту економічного розвитку і торгівлі Хмельницької ОДА при підготовці Стратегії регіонального розвитку Хмельницької області на 2011-2020 рр. та проектів Плану реалізації Стратегії регіонального розвитку Хмельницької області на 2015-2017 рр. і Програми соціально-економічного розвитку Хмельницької області на 2015 р. (довідка від 08.07.2015 № 02-01-1351/15), Департаменту агропромислового розвитку Хмельницької обласної державної адміністрації (довідка від 16.07.2015 № 01-01/1381), Управління агропромислового розвитку Кам'янець-Подільської районної державної адміністрації (довідка від 17.09.2015 № 828/01-09), Управління агропромислового розвитку Дунаєвецької районної державної адміністрації Хмельницької області (довідка від 17.09.2015 № 01-28/391), а також у практиці роботи переробних підприємств Хмельницької області: ТЗОВ «М'ясопереробний завод «Поділля» (довідка від 17.07.2015 № 207 «д»), ТЗОВ «Міамакс-імпорт» (довідка від 21.08.2015 № 57).

Повнота викладу наукових положень і рекомендацій результатів дисертації в публікаціях

Основні положення, висновки та рекомендації дисертаційного дослідження достатньо повно висвітлено у 40 працях загальним обсягом 168,2 д. а., з яких особисто автору належить 48,3 д. а., у тому числі: в 1 індивідуальній монографії (25,9 д. а.), 3 монографіях у співавторстві, 35 статтях у наукових фахових виданнях, з яких 5 – у зарубіжних наукових виданнях та 4 у виданнях, що входять до міжнародних наукометричних інформаційних баз.

Ідентичність змісту автореферату та основних положень дисертації

Зміст автореферату у повній мірі відображає основні положення, висновки та рекомендації дисертаційної роботи, достатньо ґрунтовно розкриває всі положення наукової новизни, представлені у дисертації, дає повне уявлення про здобутки наукової роботи, що виносяться на захист.

Зауваження щодо змісту дисертації, її окремих положень та оформлення

Поряд із загальною позитивною оцінкою дисертаційної роботи потрібно відзначити наявність у ній окремих дискусійних положень та зауважень, які потребують додаткової аргументації.

1. На наш погляд, дисертаційна робота значно виграла, якщо б методологію аналізу ресурсоощадної діяльності переробних підприємств автор доповнила етапами його здійснення, охарактеризувала відповідні для них методи аналізу та показники, що найбільшою мірою відповідають задачам аналізу.

2. Обґрунтовуючи процес формування системи управління ресурсоощадністю переробних підприємств в постконфліктний період

проектування організаційно-економічного управління ресурсоощадністю переробних підприємств автор передбачає, що дія науково-технічних програм спрямована на преференціювання інноваційних технологій виробництва продукції. Відтак потребує обґрунтування вибір раціональних критеріїв в якості пріоритетів формування і закріплення сприятливих для підприємств моделей ресурсоощадності їх діяльності.

3. Позитивно оцінюючи намагання автора обґрунтувати підходи щодо вибору стратегії управління ресурсоощадністю переробних підприємств, слід зазначити, що в роботі не знайшло чіткого відображення розмежування тактичного та стратегічного аспектів управління.

4. В дисертаційній роботі автор наголошує на важливості інформаційної та мотиваційної складових при формуванні ресурсного потенціалу переробних підприємств, проте саме ці аспекти не були деталізовані, а вплив цих складових на управління ресурсоощадністю переробних підприємств в постконфліктних умовах, значною мірою не конкретизований.

5. У роботі здобувач відмічає, що для забезпечення аналітичних розрахунків ефективності використання ресурсного потенціалу переробного підприємства необхідно окремо розраховувати змінні та постійні витрати з підрахунком відповідного маржинального доходу. Проте в подальшому в роботі питання розподілу витрат на постійні і змінні не знаходить відображення. Проте такий розрахунок дозволив би автору здійснити аналіз та показати переваги маржинального підходу над традиційним.

6. У дисертації автором недостатньо розглянуто недоліки існуючих організаційно-економічних механізмів ресурсоощадності переробних підприємств.

7. У роботі варто було б відобразити запровадження засобів реклами і пропаганди ресурсоощадною роботою на переробних підприємствах.

Проте вказані зауваження та дискусійні положення суттєво не впливають на загальну позитивну оцінку дисертації, мають науково-пошуковий характер і

можуть бути враховані у подальшій науковій роботі дисертанта.

Ступінь використання матеріалів і висновків кандидатської дисертації

Матеріали, висновки, наукові і практичні результати кандидатської дисертації Ясінецької І. А. «Управління диверсифікацією як засобом забезпечення стабільного розвитку переробних підприємств», захищеної у 2011 році за спеціальністю 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності) на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук, у даній дисертації, яку подано на здобуття наукового ступеня доктора економічних наук, не використовувалися.

Висновок щодо відповідності дисертації встановленим вимогам Міністерства освіти і науки України

Дисертація Ясінецької Ірини Анатоліївни «Постконфліктні механізми управління та інструментарій організації ресурсоощадною роботою в умовах переробних підприємств», написана на актуальну тему, у науковому стилі, літературною мовою, за обсягом відповідає існуючим вимогам, відрізняється достовірністю й обґрунтованістю положень наукової новизни, що є повністю доведеними. Викладений у дисертації матеріал характеризується достатнім теоретичним і практичним рівнем. Дисертація є завершеною науковою працею, в якій вирішено важливу та актуальну наукову проблему, що має також і практичне значення, а саме – сформовано концептуально-теоретичні основи, методологія, науково-методичні підходи і практичні рекомендації формування механізму управління ресурсоощадністю і ресурсного забезпечення переробних підприємств в постконфліктних умовах з позицій максимізації суспільної корисності їх діяльності.

У цілому архітектоніка, зміст, обґрунтованість і достовірність, сутнісне наповнення положень наукової новизни та оформлення дисертаційної роботи

свідчить про високий кваліфікаційний рівень здобувача та якість проведеного дослідження, що відповідає вимогам, які висуваються до докторських дисертацій згідно пп. 9, 10, 12, 13, 14 «Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника» МОН України № 567 від 24.07.2013 р.

Вважаю, що представлена дисертаційна робота «Постконфліктні механізми управління та інструментарій організації ресурсоощадною роботою в умовах переробних підприємств» відповідає вимогам, що висуваються до докторських дисертацій, а її автор – Ясінецька Ірина Анатоліївна – заслуговує на присудження наукового ступеня доктора економічних наук за спеціальністю 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності).

Офіційний опонент:

доктор економічних наук, професор,
завідувач кафедри інформаційних систем
управління Донецького національного
університету (м. Вінниця)

Міністерства освіти і науки України

О. М. Анісімова